

ти громадян відвідувати подібні семінари. (Пучинский В. К. Гражданский процесс США. – М.: Изд-во УДН, 1985. – 208 с.)

Федеральне законодавство наказує направляти всім членам відібраної групи бланки опитування встановленого змісту. Відповіді необхідні для остаточного відбору, неподання їх тягне виклик адресата до судового чиновника. За відмову з'явитися без поважних причин, а так само за повідомлення неправдивих відомостей з метою ухилення від участі в журі або навпаки винному загрожує штраф або тюремне ув'язнення, або те й інше разом. Остаточний складений список кандидатів в журі доступний для широкого огляду, хоча на розсуд суддів можливо його збереження в таємниці «в інтересах правосуддя» (§ 1863-1865 розд. 28 Зводу законів США). Відібрані для розгляду конкретної справи члени журі дають присягу, зміст і форма якої встановлені законодавством. Вони беруть на себе обов'язок діяти справедливо і не розголошувати таємниці нарадчої кімнати. (Тернавська В. М. Суд присяжних США: історія і сучасність // Часопис Київського університету права. – 2005. – № 4. с.78-82.)

Присяга містить обіцянку уважно ставитися до фактів і доказів, оцінюючи їх з урахуванням джерел, специфіки формування і т. д., а також обіцянку винести справедливе рішення на основі всіх досліджених матеріалів (true verdict render). Втім, в деяких штатах у цивільних процесах можна обійтися без присяги. Це пояснюють тим, що колишня релігійна концепція клятви, за порушенням якої слід божа кара, втратила значення і нині така клятва є не більше ніж моральний обов'язок діяти справедливо.

Голова складу присяжних (foreman) обирається ними зі свого складу, а в деяких штатах його призначають судді. Соціологічні дослідження виявили тенденцію покладати цю функцію на осіб із більш високих суспільних верств, і вони, як виявилось, впливають на результат процесу, головним чином методами керівництва при обговоренні проекту вердикту.

Розман Ю. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри цивільного процесу*

ПРОЦЕДУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ МЕДІАЦІЇ ПРИ ВИРІШЕННІ ПРИВАТНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ

Перспективний напрямок розвитку суспільних відносин, що спостерігається останнім часом в нашій державі та поступове становлення в Україні громадянського суспільства, багатоаспектність шляхів вдосконалення українського законодавства та посилення інтеграційних процесів сприяє проголошенню на офіційному рівні пріоритетності прав та свобод людини, її честі та гідності, недоторканності та безпеки. Створення сильної правової держави, яка здатна бути гарантом закріплених Конституцією України та міжнародно-правовими актами прав та свобод людини

та громадянина, неможливе без чіткого налагодження процесів попередження та розв'язання різноманітних правових конфліктів, що виникають в суспільстві з приводу тих чи інших матеріальних благ або є наслідком суперечності інтересів, врегулювання яких потребує певних правових умов та чіткої організації.

Можна рішуче стверджувати, що сучасна судова система України є недосконалою та потребує комплексного реформування, яке б сприяло досягненню ефективності, компетентності, а іноді і законності та доступності при вирішенні спорів між учасниками приватноправових відносин. Відсутність стабільного розвитку державної та судової системи, відсутність внутрішніх джерел і резервів для її самоорганізації та вдосконалення – призвели до того, що на сьогоднішній день виникає потреба пошуку якісно нових (альтернативних) способів розв'язання приватно-правових спорів. Актуальність даного дослідження зумовлено тим, що до теперішнього часу на законодавчому рівні не закріплено основних процедурних положень та методологічних особливостей здійснення медіації при вирішенні спору без звернення до судових органів.

Серед альтернативних способів вирішення правових конфліктів, що виникають з цивільних, сімейних, трудових та інших приватноправових відносин широкого застосування у всьому світі набула медіація (від лат. «mediation» – «посередництво»). Даний термін був введений в науковий обіг в 60-ті роки в США, та наразі є міжнародним інститутом, закріпленим на законодавчому рівні багатьох високорозвинутих країн світу. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод від 1950 року передбачає прийняття справ до судового розгляду тільки після невдалої спроби вирішити спір альтернативними способами. Медіація – це неформалізований, конфіденційний спосіб мирного вирішення приватно-правових спорів між конфліктуючими сторонами, за участю третьої незалежної сторони – медіатора, який направлений на неупереджене, повне та об'єктивне вирішення правового конфлікту шляхом прийняття компромісного взаємоприйнятного для обох сторін рішення.

На відміну від формального судового процесу, під час медіації сторони повинні дійти згоди самостійно, за своїм власним переконанням – медіатор не приймає рішення за них та не визначає яка сторона спору має здійснити певні дії на користь іншої сторони. Він не представляє інтереси жодної із сторін, він лише активно допомагає сторонам зрозуміти свої інтереси, оцінити можливість досягнення компромісів та прийняти рішення, що задовольнить всіх учасників переговорів (Гойко О. Від судового захисту до альтернативних методів вирішення спорів // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2010. – № 6 (56), с. 57). Медіатор веде переговорний процес, допомагає визначитися, чим саме обидві сторони можуть поступитися, адже проблема може полягати в тому, що одна із сторін не здатна точно сформулювати свою зацікавленість. Методи медіаторів

відрізняються від тих, які використовують юристи, що представляють інтереси особи в процесі, адже якщо останні аналізують факти, причини конфліктів та шукають винуватця, то медіатор не розглядає минуле, а враховуючи наявну ситуацію, налаштовує людей на домовленість у майбутньому. В ході проведення медіації сторони контролюють і сам процес і досягнутий результат, оскільки виступають активними учасниками переговорів, пропонують свої варіанти врегулювання спору.

Процедура медіації не є формалізованою, оскільки проводиться без участі суддів та інших учасників процесу, відсутній державний примус, немає процесуальних документів та строків. Атмосфера сприяє до мирного вирішення спору, так як над сторонами не довіле напруженість судового процесу, сторони намагаються з повагою відноситися один до одного, а медіатор сприяє налагодженню конструктивного діалогу між ними. Опоненти не змагаються між собою, як у суді, а намагаються досягнути угоди та примирення. Після прийняття конфліктуючими сторонами рішення про застосування саме такого альтернативного методу врегулювання приватно-правового спору, відбувається вибір медіатора, з яким підписується угода про медіацію, з зазначенням порядку та правил її проведення. Медіація складається з декількох етапів (послідовно викладених дій учасників процесу) – підготовчого, вступного слова медіатора, розповідей сторін та викладення ними своїх позицій, пошуку шляхів вирішення спору, укладення та підписання медіаційної угоди. З моменту підписання сторонами даної угоди процедура медіації вважається завершеною, оскільки сторони досягли консенсусу та вирішили свій спір по суті, що є основною та єдиною метою медіації.

Ефективність медіації визначається її принципами – вихідними та визначальними правовими ідеями, положеннями та засадами, що становлять організаційне підґрунтя здійснення процедури медіації та спрямовані на ефективне, законне, взаємоприйнятне розв'язання правового конфлікту між учасниками спору (Притика Ю. Д. Зміст та класифікація принципів медіації // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2010. – № 10, с. 92). Базові принципи медіації закріплені в законодавстві зарубіжних країн та рамкових міжнародних документах та включають в себе: добровільність, рівність прав, нейтральність та неупередженість медіатора, конфіденційність. У науковій літературі виділяються також інші принципи медіації, такі як: гнучкість медіації, повний контроль сторін за результатами процедури, неконфронтаційний характер процедури та відкритість результатів тощо (Давиденко Д. Медиация как примирительная процедура в коммерческих спорах: сущность, принципы, применимость / Д. Давиденко // Хозяйство и право. – 2005. – № 5, с. 108).

Підсумовуючи вищевикладене, необхідно зауважити, що запровадження такого методу вирішення приватно-правових спорів як медіація сприятиме зменшенню та запобіганню подальшого виникнення (розвит-

ку) правових конфліктів в приватноправовій сфері та розвантаженню судової системи держави від ряду справ, які не доцільно розглядати в порядку цивільного судочинства. В більшості розвинених країн світу медіація є найпоширенішим альтернативним способом вирішення спорів, тому закріплення на законодавчому рівні інституту медіації свідчило б про дійсне бажання України гармонізувати власне законодавство до загальноприйнятих світових стандартів та відповідати міжнародним тенденціям у даній сфері на належному рівні.

Зіменко О. В.

*Запорізький національний університет,
аспірантка кафедри теорії та історії держави та права*

ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕЮДИЦІЇ ЯК ПІДСТАВИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Застосування преюдиції, як підстави звільнення від доказування у національному цивільному судочинстві передбачено ч.3, ч.4 ст.61 ЦПК України. Не потребують доказування обставини, встановлені судовим рішенням у цивільній, господарській або адміністративній справі, що набрало законної сили, у яких беруть участь ті самі особи або особа, щодо якої встановлено ці обставини; вирок у кримінальній справі, що набрав законної сили, або постанова суду у справі про адміністративне правопорушення обов'язкові для суду, що розглядає справу про цивільно-правові наслідки дій особи, стосовно якої ухвалено вирок або постанову суду, з питань чи мали місце ці дії та чи вчинені вони цією особою.

Отже, процес доказування включає в себе використання преюдиції. На думку К. С. Юдельсона, С. В. Курильова, В. Рясенцева та інших науковців, преюдиція є підставою для звільнення від доказування. Не потребують доказової процесуальної діяльності преюдиційно встановлені факти. Преюдиціальність фактів ґрунтується на правовій властивості законної сили судового рішення і визначається його суб'єктивними і об'єктивними межами, за якими сторони й інші особи, які брали участь у справі, а також їх правонаступники не можуть знову оспорювати в іншому процесі встановлені судом у рішенні факти і правовідносини. Факти, встановлені рішенням суду, що набрало законної сили не доводяться знову при розгляді інших цивільних справ, в яких беруть участь та самі особи. Факти, встановлені вироком суду в кримінальній справі, який набрав законної сили, є обов'язковими для суду, що розглядає справу про цивільно-правові наслідки дій особи, лише в двох питаннях: чи мали місце ці дії та чи вчинені вони цією особою (Штефан М. Й. Цивільний процес: Підручник. – 2-ге вид. – К.: Ін Юре, 2001. – 696 с.). Слід зазначити, що суб'єктивними межі застосування преюдиції мають місце коли в двох справах беруть участь одні й ті самі особи,